

סיפור בעל שני חתכים: האחד היסטורי, התקופה הקודמת למלחמת העולם, המילחמה והימים שאחריה והחתך השני — סיפור האבנת של נער כפרי ממחוז נורמנדי שבצרפת, לכתאיצילים פולניה.

עפיונים מתאר פקעת אנושית, שבה שרוגים אותו צעיר נורמנדי, מישפת האצילים הפולנית, סבו של הנער המייצר עפיונים, מנהלת בית-זנות פריאסי, ותיאורי פולין קודם לפלישת הגרמנים. עפיונים הוא ספר הנקרא בנשימה אחת. הוא אינו ערכי מרי מהבחנה הספרותית, קיים בו סממנים של "זולות" תיאורית, אך יחד עם זאת קיים בו יופי, הלקוח מתוך עולמו הפולני-צרפתי-יהודי של רומאן גארי.

למי שקרא את ציפורים מתות בסתר של הסופרת האוסטרלית קולין מקאלווג, ספר שהיה רבי-מכר בשנתיים האחרונות, צפויה הנאה לא פחותה מסיפרה השני של מחברת מחוננת זו. הספר טירוף מוגונה, שראה אור בהוצאת זמורה ביתן, מתרחש במחלקה איקס, בבית-חולים צבאי שבאחד מאיי האוקיינוס, בסוף המלחמה העולמית השנייה. במחלקה זו מאושפזים חיילים וקצינים שנשברו במלחמה.

במחלקה איקס זו שוכנים חמישה חיילים, ומטפלת בהם האחות הנזירה לאנג'לי. כאשר מגיע אל המחלקה הסמל מייקל וילסון, נשבר האיוון. האחות לאנג'לי נמשכת אל וילסון, ובסופה של משיכה זו מגיע גם האסון. טירוף מוגונה עוסק באהבה, במשיכה הדדית ובדילמות מוסריות. ספר מומלץ ביותר לקוראים, היכולים ללמוד ממנו לא מעט על חורבן הנפש של חיילים במהלך מלחמה, ותיסבוכות האהבה שלאחריה.

כך עוד נפשי בי הוא סיפור של התפוררות ותקומה מחדשת של פרט, סיפור אוטוביוגרפי, הכתוב כבישרון ספרותי לא מבוטל. יש בכל עוד נפשי בי תיאור כימעת כרונולוגי של תהליך ההתפוררות אותו עוברת ברברה גורדון (אני סכיופורנית. אריק צדק, כיצד נהפכים לסכיופורנים בגיל ארבעים? האם הואילום עצר את המחלה במשך השנים? האם זו הסיבה שהיא התגלתה רק לאחר שהספקתי לקחת כדורים?)

סיפור, שמהלכו מצטרף גם גורם ההרס מצידו של גבר המבצל את חולשותיה של ברברה גורדון, למרות כיוונו יפההנפש שלו. נתיב היסורים של המספרת, העובר דרך תהיולים לחולי-נפש, אל אהבה כימעת בלתי-אפשרית עם שיקום מוגבל, הוא מרתק, למרות היותו תועה מיוערת על אחת ממחלות המחצית השנייה של המאה העשרים.

מדע-בידיוני

אנקיירה

גם בשנה האחרונה ראו אור עשרות סיפורי מדע-בידיוני (מד"ב), שהביאו שמץ מאותו עולם-מחזר, אותו ספקולציות תיאוריות של כל העומר להתרחש בעתיד. ספר כזה הוא סיפרה של קייט וילהלם זמן הערער מצב עתיד, של אנרכיה על-פני כדור-הארץ שבמהלכה עוברים נחשולי טבע אינמים על המיד-אנושי, וביבשת האמריקאית נעים מיליוני אנשים מיוזחה, כדי למלט עצמם.

גיבורת זמן הערער היא ג'ין בריטון, הבורחת בכיוון ההפוך. היא בלשנית, המנסה

למצוא את שורשי שפת החיירים, ולמטרה זו היא נמלסת מערבה, אל ביתו השומם של סבה. שם היא מגלה את ה"ילידים", תוך שהיא מצליחה להתחמק ממירדף הנערך בעקבותיה. באמצעות כישוריה הבלשניים היא חותרת להצלת בני כדור הארץ.

סף האירוע מאת פררדיך פול, שראה אור בהוצאת עם עובד, הוא המשכו של שער ועלילתו מתרחשת, כבמרכיב סיפרי המד"ב, מחוץ לכדור-הארץ. גיבורו של הספר הוא רובין ברודר, מולטי-מיליונר של כדור-הארץ, היוצא למסע אל שולי האינסוף (אז הנה אני בגיל ארבעים ואחת, מיידע-כמה מיליונים קילומטר מכדור-הארץ, הרחק מחוץ למסלול של פלוטו, בערך המשערה מעלות מחוץ למישור המלקה מנסה שלא להתעלם עם גיפתי ה"הורגת...")

סף האירוע הוא סיפור של מאמץ תושבי כדור-הארץ והחלל להשגת מוון באחד מאסמי החלל. רובין ברודר רדוף בתסביך אשם על קלרה מוילדלין, שאותה נטש בחלל שנים רבות קודם לכן. סף האירוע הוא מהמעולים שבסיפרי המד"ב שראו אור באחרונה בתרגום לעברית, והוא מתאר את המאבק בקריע היציל על אותם אסמי מוון, והעברתם לעולמות "שלנו".

על הסף מאת סופרת המד"ב המעולה, אורסולה להגרוין (ראה אור בהוצאת כתר), נימנה עם הסגנון הספרותי והתלמידי יותר של סיפרי המד"ב. עלילת על הסף מתרחשת על כדור-הארץ, שהוא מתועש ואורבני. בעולם זה מגלה צעיר העובר בסופרמרקט וצעירה, כל אחד לחור, דרך מסתורית המובילה מאותו עולם מודרני ומחניק אל עולם מופלא, רומנטי ורוגע, שבו הם מוצאים מיקלט לשעה.

באותו מיקלט הם מתחילים להיקרע בין שני העולמות, כאשר הם נאלצים להכריע הכרעה, במובן הפילוסופי, והכימעת-סאטוריאני. על הסף בולט כספר של בשורה ומטר.

אבק ירח מאת ארתור סי קלארק, מחבר אודיסאה בחלל ועוד עשרות ספרים, שחלקם ראו אור כבר בעברית (ספר זה ראה אור בהוצאת מסדה), מספר על פלי הארץ, מפקדה של החללית סלנה 1, המנהל מאבק אינטיים בים החלל (לא היה פנאי עכשיו, חשב לרגע, לאוג בקשר לאיגלוס מתנחלים או דברים דומים שעשויים להקל על החיים בים-הצמא. כל מה שהיה חשוב הסתכם בהורדת צינורות האוויר

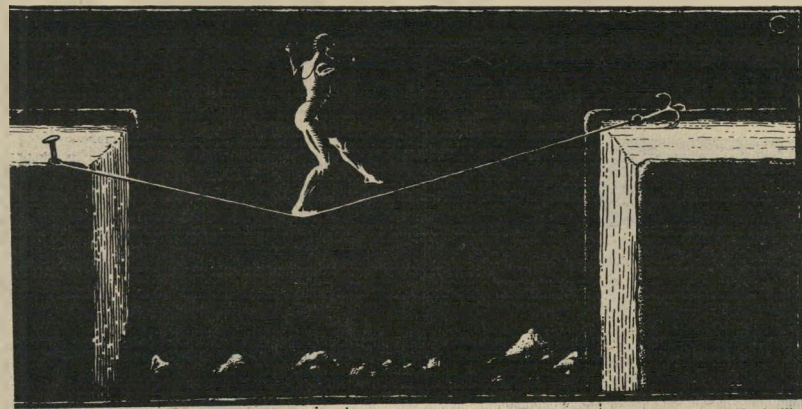
באמצעות גיבורו: "לאף מדינה אין זכות להתקיים באמצעות גרויים מגויסים, ולשוחזר ארוך, לאף מדינה לא היתה זכות כזו. הגבירות הרומיות נהגו לומר לבניהן: 'חזור עם מגינך או עליו'. לאחר מכן, דעך המינהג. וגם רומא." אמירה עם מוסר השכל ישראלי, שאינו מקובל בקירובו במיוחד.

מין

העדרות

מינהגי המין של ארצות-הברית נבדקים אחת לכמה שנים, באמצעותו של "רו"ח", המשקלל את מימצאיו והפך בתוצאותיו למאפיין של שינוי מינהגי המין האמריקאים. בראשית היה זה דו"ח קניסי שריכז בשנות החמישים, את מינהגי המין של האמריקאים. בשנות השבעים היה זה דו"ח הייט, שהביא תמונה אחרת רשונה, כתוצאה מהמהפכה המינית שעברה על ארצות-הברית. באחרונה ראה אור בעברית דו"ח קאהן על העדפות מיניות, שנעשה בידי סבררה קאהן, והוא בוחן את מימצאי הבעיות המיניות של האמריקאים בתקופה שאחרי המהפכה המינית שדרכה. דו"ח זה מתמקד בהעדפות המיניות של בני-הזוג, בוחן תגובתן של נשים למישגל אוראלי, וגברים שזהותם המינית נתונה בספקיהם.

דו"ח קאהן, ממחיש את היסטואציות השונות באמצעות הדגמה של תיאורים מיניים (הוא מחליק באיטיות את ידו על ירכה, הלוד ושוב, עד ששימלתה מתחילה להתרומם למעלה. כשידו מגיעה בין ירכה הוא מרגיש תהותני נילך דקיקים. סיה פער והיא מתחילה לנשום בכבדות. היא מחליק את התחתונים במורד ירכה. היא מרימה את רגלה השמאלית ומתכוונת קדימה כדי להחליק את התחתונים מעל נעליה השחורות, גבוהות העקב. כשאצבעותיו משתעשעות בשערות הרכות, הבהירות המכסות את איברו המין שלה, היא מתחילה להתיר את חגורתו. הוא רוכן ומקרב את פניו על פניה...") בנוסח זה מובאים תיאורים של הרכבים מיניים שונים, דרך מין אוראלי, נקבה לזכר, לקיחה הטרוסקסואלית, שני

זכרים ונקבה אחת ושאר היסטואציות שהן פועל יוצא של אותה מהפיכה מינית, ששינתה את הרגלי המין בתבל.

דו"ח קאהן נעשה בעזרת תצלומים של היסטואציות השונות, תוך שהוא מודד את תגובות הנבדקים. אחרי פירוט התיאורים המצולמים, והמסקנות של המחקר, מוליכה קאהן את הקורא מהפרקים היתר-פורנוגרפיים אל הפרקים המדעיים והמסקנתיים, כשהיא מגדירה את תקותנו: "אנו נמצאים מבחינה מינית באותו מצב שבו הציב פעם מתיו ארינלד את עולמה של המאה ה-19 מבחינה דתית: מתלבט בין שני עולמות — האחד מת, האחר טרם נולד." ומתמנת מצב זו מוליכה קאהן את הקורא אל המסקנה, המיוערת כימעת לכל: "זוגות המטוגלים לקחת על עצמם אחריות אישית להעדפותיהם המיניות, ינפו לשלב אותן במיסגרת חיי המין שלהם באמצעות התקשורת ההדדית, ההויה והרמוז. תהליך התשתתרות הזה יביא בני-אדם לידי יתר-ביטחון ביכולתם לקבוע לעצמם גבולות מיניים מעניקי סיפוק, ויעשה אותם סובלניים יותר לגבי התנהגותם המינית של אחרים ופחות נוקשים לגבי אופציות. תהליך כזה הוא טוב ויפה, כמו, לדור המבוגרים. אולם כדי

לשנות באמת את החברה, יצטרכו בני-האדם למצוא דרך איד להתחיל בתהליך הלמידה על מין באווירה חיובית וקונפידנטית. כדי לשחרר את עצמנו באמת מן המכונה המינית הזו, הייבים המבוגרים למצוא ולעבד רכבים חדשות כדי ללמד ילדים כל שצריך לדעת על מיניות, ולפתח דגמי למידה חדשים אשר יוציאו מגידורם את הבעיות והמעצורים שהם עצמם התנסו בהם."

בפרק האחרון מציג דו"ח קאהן אופציות חדשות שנועדו להקים את הדור החדש, הרור שאחרי המהפכה המינית, דור שאינו כולל את המין, ואת בעיית המין, דור שמטרתו היא למצוא את המין, מיצוי שלו לא זכו הדורות הקודמים.

פוליטיקה

מחדל

ב-2 ביוני 1974 נתכנסה הממשלה כדי להיפרד מראשה-הממשלה ומעמיתה. היתה זו ישיבה פתטית, ובדברים של גולדה מאיר נשמעו הרי מילחמת יום-הכיפורים: "שלום חברים, פתחה ראשה-הממשלה היוצאת את דבריה. ישגינו וטעינו, אך לא שפענו... נעשו דברים חשובים, לא רק מעויית ומחדלים" כך כותב העיתונאי שלמה נקדימון, לקראת סוף סיפורו סביבות נמוכה (ראה אור בהוצאת ידיעות אחרונות - רביבים), ולקודם דומה כי היה משתוקק לשמוע דברים דומים, בישיבת-נעילה של ממשלת מנחם בגין אחרי מילחמת-לבנון. סיפורו של שלמה נקדימון הוא כבחינת אירוניה היסטורית, שהנפוש לקיץ 1983 מוטב בו שישא אותו כשולחן, בארץ או בחוצלארץ, כדי להיזכר במילחמות מסיגנון שונות, בשיקולים ברמות אחרות ובאישים מסיגנון אחר - שהנהיגו את מדינת ישראל באותן מילחמות.

שלמה נקדימון מפרט עד לפרטי פרטים את אותה וראמה שקדמה למילחמת יום-הכיפורים, ואת הכירסום הפוליטי שבא בעקבותיה. פרק אחריו מוליך נקדימון את הקורא בנבכי מיטכחה של גולדה מאיר, ראשה-הממשלה ראו, ומפרט את סיפור המילחמה, הבלתי נמנעת, ששעון הזמן תיקתק והוליד אליה מרגע חתימת הסכם הפסקת האש שסיים את מילחמת ההתשה. נקדימון מתאר את חוסר אמונה של גולדה מאיר באיתותי שלום מכיוונו של אנוור אל"ף סאדאת, שהרדימה אומה שלמה.

בתיאור המהלכים המולטיים לפרוץ המילחמה, מתשבץ נקדימון פקטימיליות של מיכתבים, הערות, ומוכאות מכל השחקנים בכימה הישראלית של הרדמה, שהוליכה אל המילחמה. כמו הגדרתו של ראש אמ"ן, אלוף אלי זעירא, ב-17 בספטמבר 1973: "לפי שעה אין הערבים מסוגלים לפתוח במילחמה... ושאר פנינים של שאננות כימעת מוחלטת.

רוב הפריטים שאותם ליקט נקדימון בסיפרו ידועים כיום, אך קיבוצם הנכון, הכרונולוגי, מציג את כל המי ומי של ערב מילחמת יום-הכיפורים כעדת שוטים, עמוסי ביטחון עצמי, שהמצרים והסורים הפילום כפח - כרומה לדיווחו של אלוף זעירא על "החופשות" של הצבא המצרי החל ב-8 באוקטובר. רק ראש המוסד, אלוף (מיל) צבי זמיר, שונה מעט במקלה שאינה מאמינה את דבר פרוץ המילחמה, ומתטרד מ"מיסגרות החשיבה" שהקיפו את כל מערכת הביטחון והמטכ"ל.

כך מוליך שלמה נקדימון את הקורא במבוך הפרטים והפריטים של קיס-המילחמה אל תוכה, אל תפקודה של המערכת במהלך המילחמה, השתנות העמדות, הלם, תחושת "המחדל" ויכולת התיפקוד למרות זאת. ברומה לפרקים של לפני המילחמה, מוצף נקדימון את סיפור התפתחות המעשה במואיקה רחבת-מימדים של עובדות, של ציטוטים, של אמירות, פתקים, קטעי ארכיון ושאר מקורות. הוא סוקר ומתשבץ את מערכת היחסים הסוככה בין חברי הממשלה וראשה-הממשלה, בין הממשלה והמטכ"ל, בין ישראל וארצות-הברית.

סיפורו של שלמה נקדימון הוא ספר מעולה, קפדני, רב פרטים, מתעלם לא כמעט מנשיות ליבו הפוליטיות של המחבר, תוך שמירה על דיווחיות עיתונאית המבוססת על חומר רע, שסביר להניח, כי היה ביכולתו להזין סידרה של ספרים. נקדימון מייך כהלכה את החומר (שבחלקו הגיע אליו, כנראה, בעת ששימש יועץ לענייני תיקשורת של ראשה-הממשלה מנחם בגין).